

Tirpákokra vonatkozó iratok Nyíregyháza történetéhez 1755 — 1797

Nyíregyháza történetében az 1753-as esztendővel új korszak kezdődött, amikor a Fölvidékről előbb az Alföld más helységeibe települt szlovákok végleg Nyíregyházát választották lakóhelyükül. Nyíregyháza akkor nem volt teljesen lakatlan, de az őslakosság nem olyan nagyszámú, hogy ne olvadhatott volna be az újonnan települtek közösségébe. Életmódjuk, nyelvük, földesuraikhoz való viszonyuk más volt az ittenieknek, mint a korabeli Magyarország más mezővárosaiban élőknek. Történeti irodalmunk újabban foglalkozik a betelepített városok történetének kutatásával. A kutatóknak nem csak a bonyolult jogviszonyok közötti eligazodás, hanem a nyelvi kuszáltságok miatt is nehézséget jelent a kor megelevenítése. A források hozzáférhetőségét éppen ezért olyan forrásközléssel lehet biztosítani, amely az eredetileg más vagy több nyelven készült írást a mai nyelvnek megfelelően adja vissza.

A Nyíregyházára települt szlovákokat és utódaikat tirpákoknak is nevezik, nyelvüket új környezetükben megőrizték, de izoláltságuk el is szakította őket a ma használatos szlováktól.

Az iratok nyelvének vizsgálatakor a következőkre kellett figyelni.

A tirpákok szlovákul beszéltek, de még a szlovák irodalmi nyelv kialakulása előtti nyelvjárási formáját. Az írásbelihez a városi előjárók az egyháznál használatos ócseh vagy bibliai cseh nyelvet használták. Magyarországon a XVIII. században viszont az ügyintézés nagyrészt latinul végezték, kivétel csak peres eljárásokban (tanúvallomás) volt gyakoribb, s így a város a megyéhez és az ország más részeihez ezen a nyelven fordulhatott. A meginduló asszimiláció is rövidesen éreztette hatását az ügyintézésben, először csak magyarizmusok formájában, később pedig magyar nyelvű iratokkal.

A fentiek szerint tehát a fordítónak figyelnie kell a bibliai cseh, a régi nyelvjárási szlovák, a latin és a magyar nyelvet, amikor egy-egy iratot a kezébe vesz, mert a szókészlet, a grammatika összekeveredése egy sajátos nyelvezetet eredményezett.

A nyelvi sajátságok egymásra hatását folyamatában vizsgálva tudnunk kell, hogy az **Anton Bernolák** (1762—1813) és **L'udovít Stúr** (1815—1856) munkásságát jelző időszak teremtette meg a szlovák irodalmi nyelvet. Így érthető tehát, hogy a XVIII. század elején az Alföldre költözött

fölvidéki szlovákok, sőt még a század utolsó harmadában — másodlagosan vagy közvetlenül — Nyíregyházára települtek esetében is miért nincs szlovák irodalmi nyelv. A szlovákok akkor a történeti Magyarország egyik nemzetét alkották, és a nemzeti önállóság gondolata lényegében nem is élt a korabeli szlovákságban. A szlovákok nem fordították le a bibliát sem, amely ugyanakkor napvilágot látott pl. a cseheknél (az ún. králici biblia formájában). Ez ugyanúgy a reformáció terméke, mint volt három évvel korábban a magyar Károli-féle bibliafordítás. A csehek „biblictina”-ját értették és értik a szlovákok is, hiszen közeli rokon népek. A csak nyelvjárást beszélő szlovákságnak — tehát a Nyíregyházára települt csoportoknak is — így lett irodalmi nyelve a bibliai cseh. Ez adja meg az említett és itt bemutatásra kerülő iratok kor-jellegét.

Király Péter úgy véli, hogy a cseh nyelv az evangélikus vallás révén jutott pl. Tótkomlóra, a bibliai cseh formájában. A prédikációk, az énekek, az imák nyelve ez volt, ezt tanították az iskolákban, de a bibliai csehet (vagy ócsehet) használták a községi előjáróságokon, a céhekben, sőt a családok nyelvezetébe is behatolt a Tranoscius és a biblia által. Hozzáteszi persze, hogy ez nem tiszta bibliai cseh volt, hanem annak valamiféle szlovakizált formája.

Nos, a szóban forgó nyíregyházi levéltári kötegek nyelvezete ilyenén szintén cseh (vagyis nem „tót”, ahogy a korabeli jelzések teszik), illetve a bibliai (ó-)cseh egyfajta szlovakizált változata. A megállapítás azonban úgy értendő, hogy az egyedül csak a csehre jellemző kiegészítő (diakritikus) jelzést pl. az „r”, a „e” és az „u” betűk felett levő jelet elhagyták. Egyébként pedig, a szókincset illetően, elsősorban cseh szavakkal alkották a mondatokat.

Van azonban egy másik érdekessége is az iratok nyelvezetének. Történetesen az, hogy az ún. Felső-Magyarország szlováksága amennyire a bibliai csehet használja írásos nyelveként, olyannyira beviszi ebbe a nyelvezetbe — az anyanyelvjárásán kívül — az adott kor magyar elemeit is. Ez alól nem kivétel az általunk ismertetett levéltári iratok bibliai cseh nyelve sem.

Az V. A. 102/20 1793:6 jelzetű irat 8. folioja 1. oldalán egyszeriben magyarul folytatódik a községi előjáróság följegyzése. Ez azt is jelenti, hogy ettől kezdve alig van már több cseh nyelvű iromány. Megelőzőleg azonban, mintegy négy évtizedig, folyamatosan csehül íródtak az események, de számtalan magyarizmust is vegyítve a szövegekbe. Pl. ilyeneket: csöbör (cseber), vonás (wonas), marias, karikapinz, katonak, husar, borbirow, hadnagy, kebel (köböl), szolgabíró, törvénybíró (törvénbiro, Törvbiro), gulas (gulyás), csikos, juhás, vásárbiro, koborluji, tánc, Larma, engedowala stb.

Az iratok névanyagát tekintve nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy sok magyar család- és keresztnév is szerepel eredeti írásban, illetve a szláv neveket gyakran magyarosan használják (a latinos alak mellett). A korabeli cseh nyelv mintegy fél évszázados helyi használata a közügyek intézésében általános volt a nyíregyházi szlovákságnál. Az állapotok idővel megváltoztak, és ezt több tényező segítette elő. Pl. a szlovák egynyelvű iskolai oktatást hamarosan fölváltotta a kétnyelvű, majd a magyar egynyelvű — egy rövid korszakú újabb kétnyelvűséggel —, továbbá erőteljesen érvényesült a magyar természetes asszimiláció, párosulva a magyar nyelv célszerű elsajátítása szükségszerűségével.

Az ilyen jellegű kérdések tanulmányozása külön figyelmet érdemel. Hasonlóan ahhoz, amit talán az alább ismertetett levéltári iratok fölébreszthetnek az olvasóban, ha Nyíregyháza jó kétszáz évvel ezelőtti lakosságának mindennapi életére, küzdelmére, közösségfejlesztő tevékenységére történik utalás.

Forrásközlésünk szempontjai

A város levéltárának a megadott időszakból fennmaradt legjellemzőbb iratait válogattuk, amelyekből egyes részeket szó szerint, másokat tartalmuk szerint ismertetünk, mintegy megadva a legfontosabb tudnivalókat, de a dolgozatunkban meg nem oldható teljes fordítást az érdeklődő kutatónak fenntartva.

Előfordul, hogy a kivonatos részekben is idézünk szó szerinti mondatokat, ha az mondanivalójában, esetleg nyelvi megformáltságában indokolt. Az elkülönítést zárójel mutatja.

A források meghatározását mindig az eredeti nyelven adjuk meg. A fordítás során igyekeztünk érzékeltetni az eredeti, ma már régies stílust.

A helyesírásban csak a hosszú és rövid magánhangzók jelölését végeztük el következetesen, a fordításnál a tagmondatok közötti írásjeleket nem tettük ki, ha nem voltak az eredetiben sem; meghagytuk a nagybetűket is, ha eredetileg úgy írták.

A bibliai cseh nyelv írása szlovakizált, ezért a kizárólag a csehre jellemző kiegészítő jeleket elhagyták vagy nem következetesen használták (címzésen tapasztalható).

A személynevek írása is változatos, a fordításnál magyarosan írtuk, de a forrásközlésben a 3. pontban kiemelve eredeti formájában szintén megadtuk.

A forrásközlés apparátusa

1. A forrás címe, kelte, tárgya eredeti és magyar nyelven.
2. A forrás közlése (kivonatos, tartalmi, átírt, szó szerinti fordítás).
3. A forrásban előforduló földrajzi nevek, személynévek és fogalmak.
4. A forrás állaga, állapota, nyelve.
5. A forrás levéltári lelőhelye (jelzet).
6. Magyarázat: a közlésre kerülő egyes iratokban található fogalmak megértéséhez szükséges ismeretek, irodalmi utalások.

Ajánlott irodalom a betelepítésre és a tírpákokra vonatkozóan

1. Lukács Ödön: Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története (Nyíregyháza, 1886).
2. Nyíregyháza az örökváltság századik évében (Szerkesztette: Szohor Pál, Nyíregyháza, 1924).
3. Geduly Henrik: Nyíregyháza az ezredik évben (Nyíregyháza, 1896).
4. Leffler Samu: Nyíregyháza város története (Magyarország vármegyéi és Városai, Szabolcs vármegye, szerkesztette: Borovszky Samu, Budapest, 1900).
5. Dienes István: Nyíregyháza népe (Nyíregyháza és Szabolcs vármegye községei, Budapest, 1931).
6. Márkus Mihály: A bokortanyák népe (Budapest, 1943).
7. Cservenyák László: Nyíregyháza örökváltsága (Nyíregyházi Kiskönyvtár 9. sz., Nyíregyháza, 1974).
8. Nyíregyháza és Szabolcs vármegye községei (Szerkesztette: Hunek Emil, Budapest, 1931).
9. Hársfalvi Péter: Az önkormányzat és várospolitikai főbb kérdései Nyíregyházán a XVIII—XIX. században (Kandidátusi dolgozat, kézirat, 1977).
10. Németh Zoltán:
A nyíregyházi szlovák népcsoport napjainkban (Szabolcs-Szatmári Szemle, 1974/3);
Redukált hangok és diftongusok a nyíregyházi (tírpák—szlovák) nyelvjárásban (Slavica XIII, Debrecen, 1974, oroszul);
A nyíregyházi szlovák nyelvjárás kialakulása és egyik közös vonása a Békés megyei szlovákokkal (Békési Élet, 1975/3);
Az egynyelvűség-kétnyelvűség kérdése a nyíregyházi tírpákság esetében (Acta Academiae Pedagogicae Nyíregyháziensis Tom 8/C, Nyíregyháza, 1980).

11. Dancs Lajos—Németh Zoltán: Szlovák és magyar népzenei hatások a Nyíregyháza környéki tírjákok dalaiban (Szabolcs-Szatmári Szemle, 1979/2).
12. Nyíregyházi szlovák („tírják”) nyelvjárási és néprajzi emlékek (Jósa András Múzeum Kiadványai 9. sz., szerkesztette: Németh Péter, Nyíregyháza, 1977).

Néhány előforduló szó jelentése, magyarázata

- fikom** teremtetten (fékomadta) = szitokszó, előtagja („fék”, „fik”) valószínűleg német eredetű („közösül” jelentéssel);
- gros** = garas; egy fajta ércpénz, amely előbb pénzegység volt, majd váltópénz lett; régen: 5, 3, illetve 2 krajcár értékű váltópénz;
- kandli** = kb. 1 1/2 liter űrtartalmú kancsó; kanna; kanta: korsó alakú, széles szájú (boros) agyagedény;
- krajcár** = koronként változó értékű, többnyire csekély értékű váltópénz; a XIX. században a legkisebb rézpénz;
- köblös föld** = olyan terület, amelybe egy köből (62, 94 vagy 125 liter) magot szoktak vetni; (egy) katasztrális holdnyi (1600 négyszögöl) föld; Nyíregyházán: 1890 négyszögöl föld;
- öl** = régi hosszmérték: 6 láb, kb. 1,9 m;
- paléta** = (utca, kerület), a szállások abba a palétába tartoznak, amelyikbe a városi gazdájuk;
- palétás** = a paléta élén álló személy; utcakapitány; a külső határban: mezőbíró, később — tanyabíró;
- peták** = kis értékű pénzdarab; ötkrajcáros, később hét Krajcáros;
- Rhft** = Rhenens forint; rénes forint; rénes; rajnai forint; a közép- és újkorban több európai országban használatos pénzegység; a XVI. XVIII. században: 60 krajcár;
- rovás** = adó; valaha a községi bírók pálcára vésett rovásokkal jelezték a polgárok adófizetését;
- tírják** = 1. nyíregyházi szlovák; Nyíregyházán és környékén élő, szlovák származású (népcsoport, ember); tágabb értelemben, újabban: nyíregyházi, esetleg szabolcsi (sőt: a „tírják”-kal összefüggően a szabolcsi egyetemistákat Szegeden „TIR”-eseknek, illetve „camionosok”-nak is hívják); 2. tökéletlen, ostoba; 3. a Dobsina környékén lévő egyik patak völgyében élt szlovák népcsoport tagja; 4. bizonyos területek szlovákjainak gúnyneve; 5. „tótpalóc”;

turak = kis pénzegység; régi fémpénz; 1 1/2 krajcár;

vonás = vonásforint — egy fajta pénzösszeg jelölése;

zsinka = kötélalj; 10 magyar hold (szlovák rég. zinka = kötél, ma: povraz).

Kocsmai számadás

1. **W Jmenu P. Jezise K. — Pocta Krcmarska Ao 1755. dne 2 ho Maja s Palkom Krcmarom wcina.** (A Jézus K. U. Nevében — Kocsmai Számadás az 1755. Esztendő Május 2-ik napján Krcmar Pali által kezdve).

2. Az 1. folio első oldalának tartalma: A kocsmáros fölsorolja, hogy borból milyen haszna volt. Közli a hordók fajtáit. Így használták: az **Alsóvárosi**, a **Szent Mihályi**, a **Hudácsik-féle**, a **Köbölküti** és a **Zajác-féle** hordót. Leírja a sörből befolyt hasznót, majd részletesebben összegezi a pálinkamérésből nyert jövedelmet. Mindezt egybeveti a fennálló és a törlesztett adósságokkal.

Az 1. folio második oldalának tartalma: Az ún. „alsó Kocsmáros” számvetése is a borból szerzett haszonnal kezdődik, majd részletezi a pálinkából kapott bevételeket és az adósságok feltüntetését. A pálinka ebben az időben 1 petákért vagy 2 garasért kelt el.

3. A hordófajták megjelölésénél előforduló személynevek: **Hudacik**, **Zajac**, helységnevek: **Alsóvásár**, **Kebelkud**, **Szent Mihály**. Pénzszemek: **Rhft** (arany), **gros**, **turaka**, **kr** (= krajcár), **petak**.

4. Terjedelme: 14 folio. 1755. május 2-től 1757. szeptember 8-ig terjedő számadás. Viszonylag jól olvasható, korabeli cseh szövegű, ép lapok.

5. V. A. 103. 1755:3 207/3.

Községi kimutatás

1. **Lajster Obecny Nyiregyházky za Rychtárstwi Benc Jano, Nowého Porádany, w nemzto se uzitek a Trowa Obecna obsahuje — Na rok 1756. ad dne 1 ho 9 bra roku 1755 teho Pocitujice.** (Nyíregyházi Községi Kimutatás Benc Jano Bíróskodása idején, Új Rend szerint, benne foglaltatik a haszon és a Községi Kiadás — Az 1756. Esztendőre, az 1755. Esztendő 9. hava 1-ső napjától Számítva).

2. **A tartalmából:**

Az 1. folio első oldalán: Az Ű. N. (= az úristen nevében). Az 1756. Esztendő Községi Bevételeinek Rendje.

Az első oldaltól — nyolc oldalon át: A hónap és a nap pontos megjelölésével felsorolják a bevételi fajtaikat. A kimutatások jobb mezőjében **FtRh, Vonás, Gros, Kr** jelölésű rovatok vannak. Ezek katonai forspontért, szénáért, abrakért, borért járó összegek, tartozások behajtására, portópénzek stb. nyilvántartására szolgálnak.

A kilencedik oldaltól — ugyancsak nyolc oldalon át: **Az 1756. Eszten-dő Községi Kiadásainak rendje.** Itt a kiadásokat tüntetik föl a **FtRh, Von, Gros, Kr** rovatokkal. Pl.: lóvásárlás Bátorban, hagymáért a törvénybíró-nak, egy hordó káposztáért, papírért a Görögnek, Nánáson vett lóért a juhásznak, a vármegyei hadnagynak exekúcióért, nádért pincére, egy báró vendéglátásához szükséges kolbászért és húsért, tojásért a zsidónak, néhány köből árpaért, a szolgabírónak ajándékozott nyulakért, Tokajban vett sóért, halért, a kállói üvegesnek javításért, a Károlyinak vitt tyúkokért, tojásért stb.

3. A címlapon felsoroltakon kívüli nevek a szövegekből: **Lestacka, Irsansky, Benyus Pal, Gergel, Ötves, Zajac, Hrhos Lukác, Gőróg (Gereg), Zenei, Karoly (Karol), Kacz Adam, Morausky Palo, Bugar, Szoljari János, Suchánsky, Mattej, Miakis, Soslak Marcy, Diuris.** A katonasággal összefüggő fogalmak: **obrst, wacht—majstr., vorszont (vorszont), husar regul., Cornet, oficir, kapral, Katonak, hadnagy.**

Helységnevek: **Bator, Nánas, Tokaj.**

Hivatali beosztások, foglalkozás: **Borbirow, Rychtar (= bíró), Terwinbirow, Executor, Exulant, Solgabirow, krcmar, Sklenar (= üveges).**

Pénzfajta és mértékegység: **marias, zlaty, kebel.**

4. Terjedelme: 9 folio. A címlap háromsoros, latin nyelvű szövege 1756. április 26-i keltezésű. Jól olvasható, cseh szövegű, ép lapok.

5. V. A. 103. 1756:2 207/3.

6. A cím fölött három sor latinul: adminisztrációs megjegyzés. A címlap alján, más kézírással:

A kimutatás készítéséhez meghívott községi kezesek:

1. Daniel Seweryni,
2. Turcsan Mattaus,
3. Matthias Duchowitsky,
4. Szuchansky Palo.

Elköltözési okok

1. **Priciny po které Obywatele nektery Nyiregyházski odjiti ehtej.**
(Az okok, amelyeknél fogva néhány Nyiregyházi Lakos el akar menni).

2. Fordítása:

a) Hogy a Nemes Károlyi Uraságunk a Pátensben Templomot ígért, hetedik éve a kívánt módon azt kimunkálni és nekünk felépítését megengedni vagy nem tudja, vagy nem akarja.

b) Hogy a Jóságainknak hagyott legelőt el akarja venni, és fel akarja szántani, a jószágnak idegen határban kell majd pusztát keresni, és a mostani Contractusban Árenda van parancsolva.

c) Hogy a hármias Uraság sok és ugyancsak gyakori távoli útra az azt kívánóknak Forspontokkal sokat zaklat minket, akik midőn megadását elutasítjuk avagy hamarjában azokat kiállítani nem tudjuk, gyakori és nagy szitkokkal, mocskolódással, és több ízben bottal is, azaz erőszakos módon kikerget, különösen az Uraság más részéről, a Tisztartók, amikor nekik a Forspontot nem állítod ki, Úr dolgát behajtani ránk jönnek, fizetség nélkül követelőznek, mint nemrég 4 hordó brindzát a Bíró részére elvettek, vagy mint már 2 Lovat elpusztítottak a mi embereinknek (...) -ba menet.

d) Hogy a Contractusban foglalt ígéret szerint a régi Lakosokat, akiket közülünk ki kell különíteni, egészen eddig elutasítják és nekik kívánságuk szerint a legelő közt föld kiosztását rendelik el.

e) Hogy a mi Krisztusban megboldogult Grófunk ígéretét, aki minket más dolgok között abban is biztosított, hogy a Kívánt Királyi dézsmát nem fogjuk adni, megváltoztatják, a mostani időben azt is követelik tőlünk.

f) Hogy van 500 gazda, akiket mi sohasem ígértünk, letelepedésüket megparancsolják, azonban a mostani időben a lakosságnak kevés szántó jutott.

g) Hogy félünk, a jövőben a Zsidó fölöttünk ne uralkodjon.

h) Hogy ugyancsak az egész határt birtokunkba adták volt, de már mostantól fogva mindkét rész érdekét annyira eltiltották, hogy egy veszőt sem szabad szükségletünkre lenyesni.

i) Hogy Király Teleket és Simát árendába adni ígérték, mostantól azonban aki ott szántani óhajt, a föld után a Görögnek fizetni, szántani és dézsmát adni kénytelen.

j) Hogy a tekintetes vármegye Évente nagyobb és nagyobb porciót és Királyi dézsmát vet ki.

NB. Annak kérése, hogy maradjanak György napig, mert mindent megoldanak egy évre; nem fognak vetni, hátrahagyva azt is, amilyük nincs. Így a Bérlok.

3. Előforduló személynév: **Károlyi**, földrajzi meghatározás: **Király Telek, Sima**.

4. Terjedelme: 1 folio, utólagosan kapott borítóval. Rajta megjegyzés,

magyarul: 1756. Tíz pontban összefoglalása annak, hogy miért akartak számosan Nyíregyházáról kivándorolni. — A négyréthajtogatás vonalán fölül és középen szakadozás, kopás, helyenként kifakult írás.

5. V. A. 101/e 1756:6 37/37.

6. Az elköltözési okok egyike a „hármás Uraság”-ra utal. Ez pedig: gróf Károlyi Ferenc, báró Palocsayné Petheő Rozália és a Dessewffy-család. (Lásd: Lukács Ödön: Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története és a Szohor Pál szerkesztette Nyíregyháza az örökváltság századik évében című munkát.)

A NB. (= nota bene!, jól jegyezd meg!) eredeti szövege (cseh és latin nyelven, gyengén olvasható): Prosba, aby mohli zustati do diura quia omnia solvent in annum: non seminabunt, relinquent et illud, qui non habent. Sic Árendatores.

Brindza (szlov.: bryndza; cseh: brynza) = gomolya sajtból készült juhsajt („keserű túró”); liptói túró; kecsketejjel készült juhsajt.

Az **Elköltözési okok** tárgyú levéltári anyag szövege, másolatban (több helyesírási eltéréssel, de jobb pontuációval), ócseh nyelven is megvan az **Annales Judicum Nyir-Egyháziensis** (Nyíregyházi főbírói évkönyvek) 15. folióján, a latin szöveg között, feltehetően a latin szöveg írójának kezefírásával, az NB. (nota bene!) nélkül.

Községi tartozások jegyzéke

1. **Liber Restantiarum a neb Poznamenani rozlicních Dluhuw Obecnich Nyiregyházskych, ktore w poradku Nasledujucym Rychtary od swych dlauznikuw wyberati mají, a syce Ao 1757.** (Liber Restantiarum avagy a különböző Nyíregyházi Községi Tartozások Följegyzései, amelyeket Követendő sorrendben a Bírók a maguk adósaiktól beszédnek, mégpedig 1757-ben.)

2. Fordítása, illetve részbeni tartalma:

Gyuris Ádám az első Bíró, akinek idején kezdetét vette mind az Urasági dézsma-Árenda, mind a kocsmá-árenda és a taksa fizetése és az Uraságnak átadása.

Ennek a Bírónak a számadásában, amely az ő Bírói fogalmazásában történt meg, mivelhogy a becsületes községnek bizonyos dolgokban voltak követeléseik 1759. 9. hó 6-ik napján újból és másodszor átnézte azoknak összes Lajstromát, ahol megtaláltatott valamennyi Restanciája, amely jegyzet-könyvecskéjében van.

a) Varga András adóbeszedőtől, vonások	Rft	12 és 13 kr
ami kitesz Római Aranyakban	Rft	10 és 25 kr

- b) Swinger János kocsmárostól Rft 155 és 32 kr
 c) Szunka Jánostól Rft 35 és — kr
 d) Klka Jákob kocsmárostól Rft 71 és — kr

A restancia összege Rft 271 és 57 kr

(Ehhez járult még egy György napig be nem folyt 5 Rft-os és 3 krajcáros tartozás, 1760. augusztus 10-én — a lap alján — Reguli jegyző igazolja, hogy Laczo András bírószkodása idején a restanciákat kifizették, és az egészet átvizsgálta.

2. folio: 1759. 8. hó 30-án második számvetést tesznek a múlt évi bíró, Liskán András által kezdett dézsmák, taksák, különféle restanciák összességéről.)

Vagyis befolyt:

dézsmából, mégpedig az első Paletából Rft 683 és 6 g

a második Paletából Rft 636 és — g

a harmadik Paletából Rft 484 és 10 g

A dézsma összege Rft 1803 és 16 g

Továbbá a Taksából bejött összesen Rft 1182 és 12 g

A Taksa és a dézsma összege Rft 2986 és 8 g

Volt még a Községi adóbeszedőnél

kocsmai Restancián Rft 1593 és 4 g

Az egész összeg Rft 4519 és 12 g

Majd Liskán András ebből az egész befolyt összegből átadott az Uraságnak és más szolgáltatásokra, ahogy az az Erogatiójában feljegyezve áll

Rft 2684 és 12 g

Amidőn pedig felosztódik, Marad Rft 1895 és — g

majd Liskán András dézsmát adott a Bencs-féle évre, merthogy a gazdák nem fizettek abban az évben

Rft 1000 és — g

Amidőn pedig felosztódik, Marad Rft 895 és — g

(3. folio: 1759. 9. hó 2-án a Bencs András bíró által kezdett községi számvetés összegezését végzik bírósága befejeztekor.)

Így:

a) Porciópénzekből, melyeket a négy Adóbeszedőtől vagy pénzbeszedőtől kaptam, ahogy összegeződött

Rft 900 és — kr

Amiből kifizetett ez a Bíró Porciókra

Rft 807 és 35 kr

Majd adott a készpénzből számvetés

szerint Lacza Andrásnak

Rft 92 és 25 kr

Így az Introit az Exittel kiegyenlítődött

Rft 900 és — kr

b) Ami pedig más bevételt vagy jövedelmet jelent a Községnek, az illető Introit kitesz	Rft 2384 és — kr
Az Exit pedig vagy a községi kiadások voltak	Rft 1965 és 54 kr
Amit viszont ha kivonunk az Introitból, marad	Rft 418 és 6 kr
Azután adott a t. Bíró ebből a készpénzből Német aranyakban az Uraságnak részként	Rft 365 és — kr
A készpénzből maradt neki összesen	Rft 53 és 6 kr
A t. Bíró átadott számvetés szerint Laczo Andrásnak	Rft 53 és 6 kr

Nem maradt tehát Bencs Andrásnak semmi.

(Ezt a kimutatást egy megjegyzés követi, amelyből kitűnik, hogy Bencs Andrásnak maradt restanciája adóból.)

Mégpedig:

a) az adóbeszedőknél van	Rft 525 és 30 kr
b) a három kocsmárosnál	Rft 454 és 18 kr
c) Szklbo János mészárosnál	Rft 29 és 24 kr
Az egész restancia összege	Rft 1012 és 12 kr

(További megjegyzés, hogy a dézsma nem folyt be teljesen Bencs András bírósága idején, de azt Liskán András az uraságnak megfizette.

4. folio: 1760. IX. 7-én Laczo vagy Dankó András bíró készített számvetést, ezt az új bíró átvette.)

Ilyen formában:

a) A négy Adóbeszedő restanciája	Rft 816 és — kr
b) A kocsmárosoké, ahogy a Bírói lajstromban van	Rft 942 és 51 kr
c) Liptai János mészárostól	Rft 35 és — kr
d) Pristyák András borbírótól	Rft 127 és — kr
e) Magánál a borbíronál hordókért	Rft 10 és 6 kr
Összesen	Rft 1931 és 9 kr

Jelen Restancián kívül Ennek a bírónak van dézsmája és Taksája adókra, és aki az egészről a jövő évre köteles lesz Rachuneket kiadni, a Község rendelkezése szerint mind a zsinkákról, mind a Taksáról, valamint a dézsma fizetéséről.

(A számvetés azzal zárul, hogy a még kinnlevő 124 Rft tartozással együtt az összes restanciája 2058 Rft 9 kr lesz.)

3. Előforduló nevek: **Adamo Gyuris** (bíró), **Warga Andras** (adóbeszedő), **Johanes Swinger** (kocsmáros), **Szunka Janos**, **Klka Jakub** (kocsmáros), **Laco Andras** (**Laczo András**, **Laczo avagy Dankó András** — bíró), **Reguli** (jegyző), **Liskan Andras** (**Liskán András** — bíró), **Mitowsky**, **Bencs Andras** (bíró), **Szklbo János** (mészáros), **Liptai János** (mészáros), **Pristyák András** (borbíró), **Gereg János**.

Földrajzi helymegjelölések: (első) **Paleta**, (második) **Paleta**, (harmadik) **Paleta**.

A község neve: **Nyiregyháza**.

4. Terjedelme: 4 folio. Jól olvasható, cseh szövegű, gondos írással.

5. V. A. 103 1757:6 207/3.

6. Szinonimaként, együttesen használják a cseh és a latin (duchod: introit = bevétel; vydaváni: exit = kiadás), illetve a cseh és az átvett, módosított német szavakat (pocet: Rachung, Rachunek = számítás; az eredeti: die Rechnung). Pl.: „pocet neb Rachunek” („neb” = vagy, avagy, máskülönben).

„... 1759-ben a szállásföldek méréséhez fogtak... egy 30 öles kötéllel, melyet Czinkoczki György... kiölelhetett... Egy ily 30 öles kötelnek szélességre való mérését egy kötéllal földnek nevezték és 6 ilyen kötel allj föld neveztetett egy „szállás föld”-nek. A falu szekérének kerekével is mérték a kötel allj szélességét, mely ha 15-ször fordult egy „zsinkának” (kötéllal) neveztetett, négy zsinkának szélességét 120, hosszát pedig 630 öltre mérték, mely mérés szerint egy kötel allj földnek 75600, egy köblös földnek pedig 1890 négyszögölnek kellett lennie.” (Lukács Ödön: Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története, 213, Nyíregyháza, 1886.)

Az **Annales Judicum Nyir-Egyháziensis** (Nyíregyházi főbírói évkönyvek) 12. folióján a latin szöveg egy helyütt csehül folytatódik. E rész magyar megfelelője: „... majd a Földet általában Cinkocky György 30 Ölére szabott valódi kötéllal mérték, ahogy ő saját kezét kiterjeszthette, hosszban. Amellyel méretett a szélesség. Azután a dülők vagy a hosszúság a Község szekérére való Kerékkal méretett, amely amikor tizenöt-ször fordult, egy zsinka számítódott. Azután a dülők hosszában 21 ilyen zsinkát tesznek ki.”

Bogár Márton és Schulán Ádám vitás ügye

1. Ao 1758. die 10. dubi, Inqizitia z strani Bogár Mártona a Schulan Adama... (Az 1758. Esztendő április 10. napja, Vizsgálat Bogár Márton és Schulán Ádám részéről...)

2. Fordítása (helyenként hézagosan):

(Első oldal.)

— Az 1758. Esztendő április 10-ik napja,

— Vizsgálat Bogár Márton és Schulán Ádám részéről mert ugyanez a Bogár Márton Schulán szemébe vágta hogy lopott ökrökkel jött volna meg és ennek bizonyítását akarja a következő tanúkkal. Erre a szóbeszédre: Tudták, látták vagy hallották-e a tanúk, hogy Schulán Ádám lopott ökrökkel jött volna-e Nyiregyházra?

— Az első Tanú Tomasovszky András 50 év körüli gazdálkodó eskü alatt úgy vall hogy Schulán Ádámnak ugyan semmiféle ökrei nem voltak Szarvason azelőtt, de mivelhogy azután volt neki, és ökrökön jött Nyiregyházra azt nem tudja hol szerezte őket, sem nem hallotta, hogy Schulán lopta volna azokat.

— A második Tanú Tocsnicky István 40 év körüli gazdálkodó Leteszi az esküt semmit nem tanúsít, sem nem tudja, sem nem látta de hallotta Brtka Mátyástól mintha Schulán Ádám Nyiregyházra nem elkötött ökrökkel jött (volna) meg.

— A harmadik Tanú Brtka Mátyás 40 év körüli gazdálkodó eskü alatt kijelenti: hogy az ökröket(...), amelyek Schulán Ádámé voltak és az övé, ugyan Csabáról hajtotta, de hogy lopottak lennének-e, biztosan ugyan nem tudja, de olyanféle embertől, aki gyanúban volt hogy elhajtotta két fiatal bikájukat, a Csabaiak úgy vélik (kitelik), itt aztán éjszaka Schulán elhajtotta(...)

— Schulán Ádám kifejti és tényként adja elő, ökreit hogyan szerezte.

a) Hogy(...) adott neki egy négyéves féle (fiatal) bikát, a második éven ugyancsak(...) adott neki egy másikat(...), amiket aztán vissza is adott.

b) Hogy adott neki egy harmadikat egy kancáért.

c) Majd hogy vásárolt három Borjút Gyulán egy tehénért a Viceispán gulyásától, amik nála nőttek föl.

d) Hasonlóan ugyancsak Vásárolt a saját sógorától Salla János Juhásztól három tavalyi bikaborjút.

e) Hasonlóan ugyancsak Vett újból ugyanattól a Juhásztól 2 négyéves bikát 20 Rh ft-ért.

N. B. Hogy valójában Schulánnál találhatók(...) Szmoliar Jánossal (magát) vizsgálat alá vetni(...)

(Második oldal. Az előbbtől eltérő írásmód!)

— Az 1758. Esztendő 8. hava 24-ik napján az Elődöm által leírt Vizsgálatban a Személyek barátságosan és kölcsönösen megegyeztek, és kibé-

kültek. Miért is a jövőben ilyen vétek elkövetése és széthúzó ok elő ne forduljon sem az Elöljáróság többé ezután ilyen utasítást ne adjon. Más-különben pedig aláíratott a követendő Óvatosság, mindkettő résznek lefektettük, azaz: ha a jövőben, a benne foglalt dolgot valaki ezek közül a személyek közül meg fogja sérteni, a másiknak szemére fogja vetni, akkor bármelyik Elöljáróság annak száz botot deresen szab ki mindenféle jog (= ítélet) nélkül.

Tétezt ez az (alábbi) kezesek jelenlétében

Csiernik János

Vidowiansky György

Kósa György

Benke János és mások

Liskán András Bíró és más Esküdtek.

3. Előforduló nevek: **Bogár Márton, Schulan Adam, Tomasowsky András, Tocnický Stefan, Brtka Matthus, Salla Jan, Smoliar Jan, Liskán András, Csiernik Janos, Vidowiansky György, Kosa György, Marko György, Benke Janos.**

Helységnevek: **Sarwas, Nyiregyház, Caba, Diula.**

4. Terjedelme: 2 folio. Egybefüggő másfél oldalnyi cseh szöveg, kissé elfakult írással, a második oldal jobban olvasható.

5. V. A. 102. 1758:3 195/1.

Liskán András és Bencs András bírók kimutatása 1758—1759

1. **Lajster Liskan Andrasu 1758 die 13 tia 8 bris az do 8. diura Roku 1759.** (Liskán András kimutatása 1758. 8-ik hó 13-ik napjától egészen az 1759. Esztendő György hava 8-ig.)

Lajster Duchodku a Wydawani aneb Introitu a Exitu Obecneho Nyiregyhazskeho, za Rychtare Bencs Andrase wcineneho od dne 1. 9 bra Roku 1758 az do dne 1. 9 bra Roku 1759. (Nyíregyháza Község Bevételeinek és Kiadásainak avagy az Introitnak és az Exitnek az 1758. Esztendő 9. hava 1-től kezdődő és egészen az 1759. Esztendő 9. hava 1-ig tartó Kimutatása, Bencs András bírószkodása idején.)

2. **A 14. folio 1. oldalának fordítása (és részbeni tartalma):**

Az 1758. Esztendő 7. havának 17-ik napja. A mostani folyó esztendőben Nyíregyháza község elrendelte, hogy erre a Lajstromra Liskán Andrásnak fizessenek dézsmára minden tizedik köből rozs és búza után 3—3 máriást, árpa és köles után 2—2 máriást.

Első Paleta	Rozs köb. kv.	Búza köb.	Tavaszi kv.	Árpa köb. kv.	Zab köb.	Osztály- rész FtR kr	Beadás FtR kr
Guttyan Palo	19	9		21 1	10	4	4
Wrbowska özv.	19			15	3	2 36	2 36
Mitowsky János	65 2			30		7 21	7 21
Rusinsky Diuro	111			47		11 19	11 19
Trabacs Marcy	50	51	2	45	30	12 15	12 15
Nagy Gergely	52			30		6	6
Magyar Stefan	36			26 3		4 33	4 33

(A továbbiakban csupán néhány nevet sorolunk föl, az eredeti írásmódban. Néhol + jele van a név után, valószínűleg az időközbeni elhalálozásra utalva ezzel.)

Jurásko Maco, Szedmak Diuro, Kuboreczky Ondrej, Lippe Marcy +, Nagy Márton, Lippa Miso zsellér, Jarko Andras +, Frcska Macó, Hornyiak Ondris +, Fertaly Jáno zsell., Morauszky Jano +, Strbak Maco, Vasarhelyszky Diuro +, Dindok Diuro zsell., Gáffrik Miso, Hogyian Jano zsell., Szmoliar Jano +, Tarczali Andras +, Baji György, Klka Marton, Trnik Andris +, Racsko Jano, Griff Györgyewa özvegy stb.

3. A terjedelmes kimutatások névanyagban gazdagok. A felsorolásra nem került neveken túl az első (27 folioból álló) rész 20. folioján a korabeli adóbeszedők neve olvasható. Így Kovacs Laszlo, Bory Janos, Zeleniansky Kovass, Schulan Adam, Csiernik Janos, Hrebenar, Görög.

4. Terjedelme: 27+20 folio, két részben, külön-külön fűzve. Jó állapotú, tisztán olvasható szövegek, szépen vezetett cseh írással. Az első rész fedelén a cím alig kivehető.

5. V. A. 103 1758:5 207/3.

Katonatoborzási rend

1. Roku 1760. dne 24. X bra Currentowala Sl. Stolica z strani Kotonakuw a syce na Nyiregyház Poradala 10. Prawou take wydala, podle ktorej se werbowati maji... (A Tek. Vármegye 10 Pontba foglalt Katonatoborzási Rendje Nyíregyháza részére 1760. X. 24-én...)

2. Fordítása:

a) Minden egyes helység tegyen erőfeszítést arra, hogy mihelyt ezt a Kurrenst megismeri, rögvést gondoskodás történjék Katonákról, úgy (hogy)

Január utolsó napjára kiállítsa; Amely helység pedig ebben nem erősködik, (azt) a Tek. Vármegye nagy bírsággal fogja sújtani.

b) Szabad lesz minden Egyes helységnek a lehetőség szerint azzal a személlyel, Akivel Katonát akar kiállítani, létrehozni a megállapodást, így az egyezés kötelező és elfogadott lesz.

c) Minden Egyes Katonának köteles lesz a község 2 Rft zsebpénzt adni.

d) Olyanokat, Akik itt-ott Kóborolnak, azaz olyat, aki sem a földesurat nem szolgálja, sem a gazdánál maradni nem akar, az apját elhagyja, Akinek semmiféle Mestersége nincs, vagy faluról falura, kocsmáról kocsmára csavarog, Gulyásoknál vagy Csikósoknál tartózkodik, ilyennek szabadságát erőszakkal veszik el.

e) Katonáknak pedig alkalmasak lesznek a 18. évtől a 45-ödikig, amennyiben testileg egészségesek.

f) Majd a Verbuváltak közül a Katonákat először Fejértóra a Fő Komisszár urakhoz, azután tovább Debrecenbe Jóváhagyásra viszik és onnan nyugtázva viszik.

g) Mint a múlt évben, úgy most is Minden Katona után a Nemes Vármegye 15 Rhft-ot vesz át.

h) Minden Katona meghatározhatja azt az időt, ameddig szolgálni szeretne, vagy három évig, avagy e mostani háború végéig, ahogy ez neki megfelel, az ideje letöltése után szabadon engedtetik.

i) Továbbá a Kegyes Királynő Minden olyan Katonának, aki szabadul, megígéri, hogy bárhol, ahol neki tetszik, Királyi Birtokon lakást ad, a háza építéséhez pedig olyan fát ajándékozik, amelyet 10 egész Esztendőn szabadon használhat úgy, hogy sem az urasági szolgálatot, sem a porciót, sem semmiféle szolgálatot behajtani nem fognak.

Dátum: 1760. X. hó 24. napján, Elek Sándor szolgabíró.

3. Előforduló név: **Elek Sandor**; magyarizmusok: **Katonak (Katona-kuw, Kattonak), Koborluji** (= kóborol), **Gulyás, Csikos**; helységnevek: **Nyiregyház, Fejértó, Debrecyn**.

4. Terjedelme: 1 folio. Cseh nyelvű, jól olvasható. A címben jelölt 10 pont ellenére csak 9 pontot közöl! A cseh szöveg alatt az aláírás magyarul van!

5. V. A. 102/e 1760:2 43/123.

Kocsmárosok számadásai

1. Lajster Rachunkuw Krcmárskych za Rychtarstwy Filo Gyorgyowe-ho od dne 20 8 bra Roku 1760. az do dne 1 ho Roku 1761. wcineni a sep-

nani. Kocsmárosok Számadásainak Lajstroma Filo György Bíróskodása idején az 1760. Esztendő 8. hava 20. napjától kezdve egészen az 1761. Esztendő 9. hava 1. napjáig összeírva.)

2. Tartalmi kivonat:

2. folio, 1. oldal: „Kovács Márton első Rachnungja avagy Számadása Filo György Bíróskodása idején az 1760-ik Esztendő 10. hó 22-ik napján kezdve.” A Görögtől szerzett 750 kandli borból, amit 7 vonásért vett csöbörjével, elfogyott 613 kandli 5 krajcárjával, 120 kandli pedig 4 krajcárjával. A haszon: 14 Rhft és 28 kr. Ugyancsak vett egy hordó Heczko-féle óbort 13 vonásért, ebben volt 165 kandli, eladott belőle 15 kandlel 2 garásával. A haszna: 3 Rhft és 57 kr. Hatósági utasításra vett két Melich-féle hordó bort. A 340 kandliból elfogyott 28 kandli 2 garásával. A haszon: 10 Rhft és 48 kr. Kocsiktól is vett egy hordóska újbort 17 máriásért. A 170 kandliból elfogyott 21 — egy karásával. A haszon: 2 Rhft 38 kr.

2. folio, 2. oldal: Egy hordó sör 190 kandlel tett ki, adtak érte 3 Rhft-ot és 9 garast, karikapénzzel. 16 kandli fogyott el belőle, 2 krajcárjával. A haszon: 2 Rhft 21 kr.

3. Előforduló nevek: **Göreg, Meczko, Melich, Kocik, Gergel (Gergely), Lodo Jozef, Tomasowski, Djulianski, Zrak, Sklban** (ezektől bort, sört vásároltak). Kocsmáros: **Kowac Marton**. Pénznemek: **marias, vonas, Rhft** (arany), **gros, petak, kr** (= krajcár), **turaka**. Űrmértékek: **csöbör, kandli** (= „zaidli”).

4. Terjedelme: 15 folio. A fedőlapon: 1760. okt. 20-tól 1761. szept. 1-ig. Az utolsó számvetés: 1761. október 31. Elégé jól olvasható, cseh szövegű, latin szavakkal az **átvitel, áthozat, összegezés** megjelölésére.

5. V. A. 103 1760:10 207/3.

A lakosság vagyoni helyzetének összeírása

1. **Conscriptio Omnium Incolarum Nyiregyhaziensium juxta Facultates Domestica, pro Anno 1761. Judice Georgio Filyo instituta die 10. Mensis Februarii.** (Nyíregyháza Egész Lakosságának emellett Házkörüli Vagyoni helyzetének összeírása az 1761. Esztendőre Filo György bíró által végezve Február Hónap 10. napja.)

2. Tartalmi kivonat:

2. folio: Az első Szarvasi Paletáról szóló összeírás elrendeli, hogy a magasságos Uraságnak négy szarvasmarhát kell eladni, valamint 30 juh és minden paletabeli főzőüst után egy rovás van kiszabva. (1761. február

20-án). A szöveges előírást táblázat követi. A felsorolt gazdák neveinek fejlécében fölül egy bejegyzés: Fiúk 15 éves korukban egy rovásra. Az utolsó rovatban helyenként megjegyzések vannak.

Néhány név és a rovatok:

	Fiúk	Ökrök	Lovak	Tehenek	Juhok	Üstök
Bony János						
községi molnár		4	3	13		
Kazar János	1		4	2		
Vandlik Dobias			2	1		
Boros Mattyas	1	6	3	4		
Biry György	2	8	5	6	28	
Klka Marton	2	12	8	14	10	
Szabó vagy Krajecz						
Miklos zsellér	—	—	—	—	—	—

A kimutatás három oldalon át tart, kb. 120—130 névvel és az adatokkal. A végén összegezés: Ezen a Paletán az összes rovás 474 1/2.

4. folio: A második Pazonyi Paleta kimutatása. Az itt előforduló nevek közül (a megjegyzésekkel): **Krajcovicz Palo**, **Matto Jano** zsellér, **Lentworsky Diuro**, **Nagy Gergely** (meghalt a fia), **Kerekréti János**, **Bencs Andras**, **Nagy György**, **Diuris Mattej** (esküdt), **Szoliar Miso** (kisbíró), **Gabuly Mattej** (esküdt), **Ahor János** (hadnagy), **Bohus Adam** (esküdt), **Diuricza Martin** (borjúpásztor).

A 6. oldalon összegezés: A rovások összessége ezen a paletán 668, meghalt **Abraham Marci**, levonódik 1 1/2, marad rovás 666 1/2. A következő lapon (más írással) csupán ennyi áll: Akiknek más paletáról az állatuk elhullott. **Stankowski** malombírónak 1 tehene megdöglött.

A Pazonyi Paleta kimutatása 5 1/2 oldalas, és kb. 200 nevet, adatokat tartalmaz.

8. folio: A harmadik Debreceni Paleta összeírása az előzőekéhez hasonló. Néhány név és megjegyzés innen: **Szuhai Maco**, **Krestianko Tomas**, **Molnar Andras** (1 zsinkája van), **Showráncó Istok** (2 zsinkája van), **Nagy Pal** (1 tehene megdöglött), **Gincsa Andras** (esküdt), **Jesko Palo** (zsellér, csordás).

Az utolsó oldalon összegezés: Az összes rovás ezen a paletán 544.

Az 5 1/2 oldalas kimutatáson kb. 220 név van, adatokkal.

3. Az összeírásból a neveket az ismertetésben az eredeti alakjukban hagytuk meg. A három kimutatás, 15 oldalon át, kb. 500 nevet sorol föl, oldalanként átlagosan 35-öt.

4. Terjedelme: 13 folio. Jól olvasható, sárgásra fakult cseh szövegű írás, ép lapok, csak a szegélyek rojtosak.

5. V. A. 102/h 1761:6 49/129.

Vizsgálat Bogár Gergely és Cseh Márton ügyében

1. **Inquisitio Gregorij Bogar respectu Martini Cseh.** (Bogár Gergely kihallgatása Cseh Mártonra vonatkozólag.)

2. **Fordítása (kihagyással):**

Az 1760. Esztendő Aug. 3-án verekedés kezdődött Bogár Gergely és Cseh Márton között a Szálláson a miatt, hogy miként érte a kölesében Szuchanski Pál és Cseh György lovait, akkor aztán szitkozódva utánament Cseh Márton, majd az istállójánál ugyanazt a Gergelyt haján fogva rángatta és ordibált.

Az első Tanú Szpisiak Lukács 40 év körüli gazdálkodó eskü alatt vallja, hogy korán reggel Bogár istállójához ment és pálinkát ittak, onnan ment Bogár a köleséhez ahol megtalálta Szuchanski Pál és Cseh lovait és behajtotta az istállóba és a Cseh-fiú utánament, és veszekedtek és Tolvajlást vágtak egymás szemébe, amiből verekedés kezdődött, de nem tudja ez a tanú, melyik kezdte, csak majd ez a tanú Bogár szolgájával védeni és szétválasztani odament, akkor az öreg Cseh futva megjött és Bogár szolgáját haján fogva rángatta, akkor a tanú eltávozott és nem tud többet.

A második Tanú Kresztianko Tamás 50 év körüli gazdálkodó eskü alatt mondja, hogy mivel ez a tanú aludt, csak akkor ébredt föl amikor Lárma kezdődött, és semmit sem látott hogy mi történt, csak hallotta hogy Bogár Gergely azt mondta Kuttya menykő teremtetten add ide a villát.

(A harmadik tanú Szuchanski Pál 30 év körüli gazdálkodó, a negyedik tanú Valkovecz János 20 év körüli gazdálkodó.)

Határozat

(Deliberatum est)

Mert Cseh Márton látta, hogy Bogár Gergely a lovakat az aratnivalóját ért kárból nem bírta elhajtani, de azt sem tolvajlásnak nem tekinteti, ami nincs bizonyítva, sem a tulajdon istállójánál a haját nem cibálhatja, de kellő rendben lovait őriznie kellett volna, ezért akkor a tisztelt elöljáróság erőszakosságért elítélte 40 botra deresen, Cseh György mivel hogy aztán védelmezni jött és maga Bogár ártatlan szolgáját haján fogva rángatta, elítélte 5 Rhft-ra pálca helyett. Bogár Gergely aztán mivel nagyot káromkodott ahogy a tanúvallomásból kiderült a „kuttya menkő teremtetten” 6 máriást kell hogy letegyen.

3. Az előforduló nevek — eredeti formájukban: **Bogar Gregor, Csech Martin (Marton), Szuchanski Palo, Csech Diurow (Gregor, Csech György), Szpisiak Lukac, Kresztianko Tomas, Valkovecz Jano.**

4. Terjedelme: 1 folio. Egyoldalás, viszonylag ép, cseh szövegű, olvashatóan írva. A „Larma” (= lárma) és a „kuttya menykő (v. menkő) teremtetten” magyarul van!

5. V. A. 102 1761:7 195/1.

6. A „kuttya menykő teremtetten”-féle, káromkodásnak számított szitkozódás elhangzása esetére kiszabott pénzbüntetésről már a lévai borbély cég 1700-ban készült, magyar nyelvű szabályai is említést tesznek. Ha pl. valaki a cég gyűlésén az „adta” (ebadta!) vagy a „teremtetten” (kutya teremtetten!) szavakkal elkáromkodta magát és a céhláda éppen nyitva volt, két aranyat kellett annak fizetnie, ha zárva volt, akkor pedig csak egy arany bírságot kellett lerónia. (Ján Caplovic: O Slovensku a Slovákoch, 143, Tatran, 1975, Bratislava.)

Ján Kollár 1834—1835-ben gyűjtött szlovák népdalaiban (Národnie Spievanky) gyakoriak a magyar szavak. Ilyenek fordulnak elő a dalok szlovák szövegébe ágyazva: „adta teremtetten!”, „ilyen teremtetten!”, „disznó teremtetten!”, „ebbata”, „ebatta”, „kutya teremtetten!”, „fikom teremtetten!”.

Petrikovics János testamentuma

1. Testament Petrikowic Jánose 18 Máj 1768. (Petrikovics János végrendelete, 1768. május 18.)

2. Fordítása (kisebb hiányokkal):

1768. Május 18. napján a jelenlévő Sz... Istwan, Csirnik Lirinszki, Mocas Jakab és Greha Mihál, Franko Diuro Elöljárók (...) az alábbi módon készítettek hagyatékolást Petrikovics János hátramaradott özvegye, Ludwini Judita és árvái között.

1. Az özvegynek egy tehén adatik át Borjúval, miként siralmas Betegsége idején árvájának, Manusowsky Zuzanak volt hátrahagyva.

a) A második tehén azon módon átadatik ennek az Árvának 20 arany Vonás értékben mely így rá lett hagyva.

b) Adósság maradt 8 Rhft 7 kr.

c) Három tehén maradt, egy az adósság kifizetésére van szánva, ami pedig maradt közülük, kétfelé kell osztani, a másik kettőből majd egy jut a Petrikovics-árvának a másik az özvegy Ludvini Juditának.

d) Van egy kevés búza, amely kétfelé osztódik.

e) Összel két köblös rozs lett vetve, a szegény Árva a maga részéről ne rövidüljön meg, hagyja hátra nekik Petrykowics a szent Isten nevében.

f) Van ugyancsak egy (...) Disznó három Malaccal, egyfelől odaadtik az öreg (...) Disznó a Lánykának, amásfelől pedig ez a három Malac Ludwini Juditnak.

3. Előforduló nevek: **Petrikowic János (Petrikowic Janos, Petrykowics), (Sz...) Istwan, (Cs) irnik (L) irinski, Mocas Jakab, Greha Mihal, Ludwini Judita (Judit), Hanusowszky Zuzana.** Más nevek a folio 2. oldalán (más írással) felsorolt tartozások kimutatásában szerepelnek. A fordítás szövegében a neveket változtatlanul, az eredeti alakjukban hagytuk meg.

A tartozás

Tobis Petriknek italra ment	Rf	1	12
Kazarnak			32
Hudacik Andrasnak			20
Palotai Janosnak			12
Ssejbek Ondrisnak tartozás			51
Istwan Mester Csizmadiának			34
Markowkának			33
Reguláris zsoldba			24
Ferdinandnak			51
Ludvini Janosnak		2	2
Az asszony unokahúgainak			
4 napi munkáért			36
Összesen		8 Rf	7

4. Terjedelme: 1 folio, kétoldalas. A cseh szöveg viszonylag jól olvasható, hosszanti elosztásban írva, féloldalasan. Az 1. oldalon a végrendelet van, a 2. oldalon a visszamaradt adósságok felsorolása.

5. V. A. 102/k 1768:4 87/167.

6. „Hanusowsky Zuza” kilétéről forrásunk nincs.

I. Krajecz vagy Pizor György végrendelete

II. Hrenesik Anna eltartása

III. Szalancy Istók végrendelete

IV. Ambrus Mihály végrendelete

V. Vlk János végrendelete

VI. Egyéb végrendeletek

I. 1. No 49. Testament Krajecz Diuro, jinac Pizoruw. (Krajecz vagy másképp Pizor György végrendelete.)

2. Tartalma:

2. folio: Néhány aláírással ellátott, kezdetleges vonalvezetésű, 11 soros írás közli a tényt: Krajecz György kereszt alatt kijelenti a saját szávaival, hogy miként rendelkezik a Csákó nevű tehénnel, 10 arany pénzzel, öt köből rozsszal, 4 köből árpával, 2 köből búzával, valamint az isten házára 5 aranyat hagy. Mindezt aláírásával tanúsította: Kiskereski János, Franko György, Vajda Miska, Bodnár Jani.

3. folio: Az 1. oldala tartalmazza a hivatalos formába öntött végrendeletet. Eszerint az 1789. október 2-án elhunyt Krajecz, másképp Pizor György a vagyonát halála után Pali és Mihály fiára, valamint a vele 11 1/2 évig együtt élő második feleségére, Mariskára hagyta. A fiai kaptak: 6 ökröt és egy egyéves tinót, 6 tehenet és 3 borjút, 6 lovat és egy csikót, 4 zsinka földet és az összes gazdasági eszközt. Mariska feleségére hagyta: a Csákó tehenet, 10 vonás készpénzt, az ősszel vetett terményből 5 köből rozst, 4 köből árpát, 2 köből búzát, továbbá egy süldőt hizlalásra. A két lányának, Mariskának és Erzsikének 5—5 vonás pénzt hagyott. A házat, a tanyát, az egész gazdaságot a két fiának adta. Az evangélikus egyháznak 5 vonást hagyott.

Latin és cseh nyelvű záradék: Sig. Nyiregyhaza — die J. anno ut supra w pritomnosti.

Majd az aláírások: Kisköreszky Janos sary (= idős), Franko György, Vajda Miso, Bodnar Janos.

3. folio: A 2. oldalon az előző végrendelethez mintegy kiegészítésül megindokolják bővebben, hogy Pizor második felesége mivel érdemelte ki a rá hagyott dolgokat: 11 1/2 évig élt együtt férjével, öt betegségében, el-esettségében gondozta. Megerősítik még azt is, hogy a beteg Pizor általi végrendelezést fiai, Pali és Mihály becsületesen teljesítik, és megfogadják, hogy a mostohának átadják, ami a vagyonból jár neki. Adnak még a mostohának egy köből rozst, egy köből kukoricát, egy köből kölest, egy (...) kendermagot, egy szalmából font tároló alkalmatosságot, egy bődön zsírt, egy oldal hátszalonnát és egy sódart. Ez utóbbi juttatásokat 1790. január 11-én erősítették meg aláírásukkal: Alexander Regulij, Nicolaus Kacska, Bodnar Janos, Vajda Mihál. Csak keresztet rajzoltak: Krajecz Pizor Palo, Krajecz Mihaly — a két fiú. Van még két záradék, miszerint Mariska mostohának kifizették a hagyatékolt 10 vonást, az egyház pedig megkapta a ráhagyott 10 dukátot.

3. Az előforduló nevek: Krajec Juro (Krajecz György Pizor), Kis Kereski Janos (Kisköreszky Janos sary), Franko Gyorgy (Franko György), Vajda Myso, (Vajda Miso, Vajda Mihál), Bodnar Jano (Bodnar Janos, Bodnar Janos), Krajecz Pizor Palo (Palo), Krajecz Mihaly (Michal, Mihál), Mariska, Erzi, (per) Alexandrum Regulij, Nicolanum Kacska.

4. Az V. A. 172/1 1789. jelzetű iratból a 2—3. folio. A Pizor vagy Krajecz Györgynek halála előtt másfél évvel írásba foglalt végakarata sorai jól olvashatók. A jegyző által írt végrendelet ugyancsak jól olvasható, cseh szövegű.

5. V. A. 114 1789:1 349/3.

II. 1. Nro. 177. Hrencsik Andrastul meg maradt Lijankajanak Annának Rendtartásáru Szurovcsak Gyorgy együt feleségéve Reversatio vagy kötelezes.

2. Utalás a tartalmára:

Hrencsik András lánya, Anna a mostohától nem kap gondviselést. Az esperessel való előzetes tanácskozás után a lánykának vissza kell juttatni a meghalt szüleitől maradt vagyonkát vagy annak adni, aki őt eltartja.

3. Nevek: Hrencsik Andras, Anna (Ancasa), Szurovcsak György, Judda, Adamo Markó Jackó, Georgis Piok.

4. Az V. A. 172/1 1789. jelzetű iratból a 4. folio. Jól olvasható. Az egész szöveg magyarul van írva!

5. V. A. 114 1789:1 349/3.

III. 1. Nro 31. Salancy Ystok 789. (Szalancy Istók végrendelete, 1789. július 24-én.)

2. 6. folio: Kiforratlan, kezdetleges írással, saját kezűleg rendelkezik Szalancy Istók: az első feleségének 1 kanca és 1 tehén, Miska fiának 2 ökör, 2 tehén, 1 ló, a lányának 1 tehén és 1 kotlóstyúk, az idősebb fiának, Gyurinak 1 tehén (...) jut hagyatékul.

Az 5. folion különféle megjegyzések Szalancy Miskával, a végrendekezéssel és valamilyen temetéssel kapcsolatosan. Ez utóbbinál néhány számmal kis költségvetést készítettek vonásban és krajcárban kifejezve.

A 7. folion részletesen közlik, hogy Szalancy Istók felesége, Mariska, mit vitt a házhoz, amikor férjhez ment.

3. Nevek: Salancy Ystok (Salanci Ystouk), Saláncy Miso, Mariska, Diuro.

4. Az V. A. 172/1 1789. jelzetű iratból az 5—6—7. folio. Hosszúak, kettéhajtott, nem szabványméretű papíron, szlovakizált cseh nyelvű szöveg, kezdetleges írással.

5. V. A. 114 1789:1 349/3.

IV. 1. Roku 1789. dne 6 Marciuse Zemrel Ambrus Mihaly, pred swau smrtni zaden Testament... (1789. Március 6. napján Meghalt Ambrus Mihály, halála előtt Végrendelkezni kívánt...)

2. Tartalma: a szokásos korabeli végrendeletekre utaló.
3. Név: Ambrus Mihály.
4. Az V. A. 172/1 1789. jelzetű iratból a 8. folio.
5. V. A. 114 1789:1 349/3.

V. 1. (Vlk János végrendelete.)

2. Tartalma: 1793. június 4-én Wlk János első feleségétől, Gajdos Máriától származó fia, szintén János, végrendelezik. A Blankensteini (valaha a Hadik-féle) regimentben szolgált, és 100 vonás aranyat szerzett. Ez a pénz így oszlik meg: Nagy Mihálynál van 60 vonás, Kazár Jánostól maga vett át 12 vonást, Kraviarik Páltól szintén maga 22 vonást, másoknak kifizetett 6 vonást.

3. Nevek: **Wlk Janos, Blankenstein, Hadik, Nagy Mihál, Kazar Janos, Krawiarik Palo.**

4. Az V. A. 172/1 1789. jelzetű iratból a 9—10. folio. Jól olvasható, cseh szövegű.

5. V. A. 114 1789:1 349/3.

VI. Egyéb végrendeletek.

Az V. A. 114 1789:1 349/3 jelzetű iratcsomó 17 folioból áll. A 11—16. folion is egy-egy végrendelet van. A 11. folion pl. az van, hogy **Kejli Samuel** lánya, **Zuzanka** mit kapott anyja vagyonából annak halála után. Ezt a hagyatékot **Marko Adam** bíró, **Piuko György** törvénybíró és **Simcik Mattas, Reguly Sandor, Hacka Miklos** esküdtek írták alá. A 16. folion **Kisely Marton** rendelkezése van.

Kováts Pál hadnagy felterjesztése

1. **K Wznesene a Mnohowazne Wrchnosti Mestecka Nyiregyhazkeho a pritom wsemu na tento cas z hromazdeni Obecnemu Ponizena Prosba.** (Alázatos Kérelem Nyíregyháza Városka Magasztos és Nagyrabecsült Felsőbbségéhez és egyúttal ezidőtájt Minden Községbeli hatalmassághoz.)

2. Tartalom: Kováts Pál hadnagy a földesurasághoz tartozó lakosok és a fiverei nevében 7 pontba foglalt, hosszában megfelelő alakú, 2 1/2 oldalas felterjesztésében kifejti, hogy jó néhány éve türelmesen és hallgatóan tűrték, hogy a községi jövedelmek, járandóságok ügyében milyen egyenlőtlenségek történtek. Közli, hogy ők is olyanok a földesúrnak, mint a többiek: az összes urasági kiváltság mellett birtokot használnak árendába. Tehát ami évente közös erőfeszítéssel bejön mint jövedelem, azt minden lakosra egyformán szét kell osztani. Ez nem így van, ezért ellen-

állásra kényszerülnek, egyébként pedig az árenda miatt valamennyien indulatosak. Az összes urasági terhet egyformán viselik, a porción kívül ők is ugyanazt fizetik a nemes vármegyének, mint a többiek. De ez összeüt-közik azzal, hogy a községi jövedelmekből a legkisebb hasznót sem ismerik, a nélkül „nézik a táncot.” Ez viszont nem elég. A kegyelmes uraság nem azért adott árendát, hogy azzal a porció legyen kifizetve. Az árendában a legkisebb könnyítést sem ismerik. Kérik a jötevő uraságot, hogy mindegyiküknek „aranyakat engedjen át, azaz Krigertől, a Malmokból, a Serfőzőből és más Községi dolgokból hasznót engedjen, mindenki megfizeti a Porcióját és ezáltal magán ugyancsak könnyíteni tud.” A lakossággal együtt kérik, hogy kívánságuk szerint a községi malmokból egyet készséggel átengedjen nekik az uraság „vagy azt a helyet, amelyet a nemes Uraság Malmok építésére meghagyott,” hogy ott tulajdon kezükkel és munkájukkal malmot építsenek. A hasznából évente befizetnek a községi pénztárba. Erre kötelezettséget vállálnak. Ha ezt megkapják, a jövőben „semmiféle indulatot” nem mutatnak. Ha kérésük nem talál itt meghallgatásra, „magasabb Felsőbbséghez” fordulnak. Ellenkezőleg pedig „a becsületes Községnek legkisebb megbántása sem lesz”, de ők ellene vannak azoknak a magas jövedelmeknek, amelyek a „különbözőséget” okozzák. Ezért kérik és várják a „Magasztos Felsőbbség... Testvéri, Jóságos döntését...” „... az Ősi Közneses Lakosok és a fivéreinek nevében Kowats Pal Hadnagy.”

3. Előforduló nevek: **Kowats Pal, Kriger.** Magyarizmus: **Hadnagy.**

4. Terjedelme: 8 folio. A tartalmilag ismertetett kérelem 1792. szeptember 28-án íródott az 5—6. folion. A címe a szöveg végén, tehát a 6. folion van, fordított állásban. Jól olvasható, cseh szövegű. Ép lapok.

5. V. A. 114 1792:3 349/3.

6. Az egyenlőtlenségre való hivatkozásnál az eredeti szövegben ez van: „... , mely sérelem ránk nézve, akik Ősi Közneses Polgárok vagyunk, tekintettel egyszersmind más Lakosokra, ilyen Egyenlőtlenségből ered...”

„1715-ben... nemes ember egyáltalán nem lakott... a helységben.” (Nyíregyháza az örökváltság századik évében, 132, szerk.: Szohor Pál.)

„Az 1746-ik esztendőben armalista nemes emberek voltak Nyíregyházán: Fejér János, Bak György, Vida Mihály, Cseke György, Kereki Péter.” (Lukács Ödön: Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története, 189.)

A betelepített jobbágysággal nemesek is költöztek Nyíregyházára, akik közösségben éltek, s néhány kedvezményt igényeltek a várostól. (Irod.: Márkus Mihály: A bokortanyák népe, Budapest, 1943; Cserey László: Nyíregyháza örökváltsága, Nyíregyházi Kiskönyvtár 9. sz.)

A községi elöljáróság különböző feljegyzései

1. (A községi elöljáróság különböző feljegyzései, utasításai, az események rögzítése stb.).

2. Tartalmi utalások:

A 2. folio 1. (jobb) oldalán, csehül: A folyó Ezerhétszáz kilencven Harmadik Esztendő November Hatodik Napján...

A 2. folio 2. (jobb) oldalán, csehül: Én N. N. Esküszöm a Dicsőséges és oszthatatlan Szent Háromság: az Atya Isten, a Fiú Isten és a Szent Lélek Isten nevében...

A 3. folio 1. (jobb) oldalán, csehül: Esküt tettek a következők...

1. Adamus Marko Bíró	12. Martin István
2. nob. Alexander Reguly	13. Paull Gutván
3. Andreas Graff Törvbíró	14. Jacoby Rak
4. Georgius Piwku	15. Joseph Pleski
5. Georgius Papay	16. Georg Lukacsko mortun.
6. Michal Szuchács	17. Joan Skolnik
7. nob. Paullus Kovacs	18. Jacob Bosnyák
8. Joannes Csech	19. Joanes Hankouczyk
9. Joanes Manczelly	20. Thomas Bogár
10. Martinus Jakus	21. Mich Motoska
11. Joanes Szuchacs	22. Georg Tomasousky

A 3. folio 2. (jobb) oldalán, folyt.:

23. Matthias Bukoviczky	32. Nicolaus Kacska
24. Andreas Venyersky	33. Joan Subsilyányi
25. Sen. Joh. Szmolár sen.	34. Stephan Sranko
26. Joan Palicz Szaszlij	35. Georgius Garay sen.
27. Sen. Tteph. Sipos	36. Risko Mihaly
28. Martin Csech	37. Horog Janos
29. Joan Franczell	38. Bogar Pál
30. Adam Gincsay	39. Molnár Thomas
31. Anch. Varga Szam... czky	40. Dúrcsan Matjás

(A 34—35. más írással; a 36—40. megint más írással írva!)

A 4. folio 1. (jobb) oldalán, csehül: Az új Kocsmárosok részéről, akik a régiek helyébe tudnának menni és kellenének...

A Király Teleki Kocsmá részéről, melyet Árendában bírnak a pusztával, melyet jobban jövedelmezővé tudnánk tenni...

Az 5. folio 1. (bal) oldalán, csehül: A Törvénybíró úr nem szolgált-e meg vajon többet, mint ahogy eddig adódot...

A Vásárbíró (ténykedése) Vásárok és piacok idején...

Az 5. folio 2. (bal) oldalán, csehül: Milyen Rendet kell betartani lakodalmi menetben?

A 8. folio 1. oldala jobb sávjában — más-más írással — az alábbi bejegyzés, magyarul:

„Ezen alkalmatossággal el végeztetett hogy Ezután ha valaki az magára bizott sumát el költi azonnal a midőn sejtetni fog s conviculáltattani az maga számadásáról a jószágára exequáltassék. Anno currenti 1795 to die 8 ho 9 bris az Birónak Vállasztáskor az Varos (...) Notariusz Miskolczy Mattyás Urnak az Comentionját jobbitottak, az jelen való Gazdák 20 Rh Főréntokkal, ugy hogy az múlt, és jövő esztendőre légyen az Eő Kegyelme fizetése 100 Rhft. Sig. Nyiregyháza die et anno ut Supro.

Per modenos et Praeteriti anni Judices, reliquos etiam conplurimos hospites primarios Praesentes.

(Tárgy: Szekeres János a mészárszék felét árendába kéri:)

„Ezen 1796 dik esztendőre árendába bocsátottuk Meszár Székk egy felét nap keletről. Kész pénzért 145 Rft Hús 450 fontért és 250 font fagyúért az héti szeri (Szolgáltatját) néki leszen Esztendőbe elengedvén. Ugymint Szekeres János. Néki Kezébe 3 esztendőbe a széket bocsátottuk.”

3. A 3. folio 1. (jobb) oldalán felsorolt, esküt tettek nevein kívüli nevek: Miskolczy Mattyás, Szekeres János. Magyar szavak a cseh szövegben: **Törvénybíró, Vásárbíró, Király (Telecke).**

4. **Terjedelme:** 10 (nagy alakú) folio, Die 28. Sept. 795. dátummal jelölve. A szövegek jól olvashatók, a lapok hosszában, féloldalasan elválasztva. A 7. folio 2. oldala közepéig a szövegek csehül íródtak, a 7. folio 2. oldala közepétől — magyarul, de a csehvel azonos vonalvezetésű írással.

5. V. A. 102 1793:6 17/97.

Schrader István levele

1. **Wysoce—Urodzenému a Sláwnému Magistrátu, ponizene ... Listek na Nyiregyház.** (Schrader István levele Losoncról a „Nagyságos és Tekintetes, Nemes Magistrátusnak.”)

2. **Tartalma:** Schrader István (Stephan Schrader) losonci polgár kéri a Magisztrátust, nézzen utána, kérdezze meg és Examenre hívja be Süveg István nyiregyházi egyént. Schrader István felesége a nyiregyházi származású Schági Mária, ennek fivére Schági János, aki később meghalt. Apjuk, Schági István látogatást tesz Losoncon, majd meghalt. Schági István korábban egy tehenet adott lányának, de az akkor még hajadon volt. A

tehenet eladták, de a pénzt nem adták át Schági Máriának. Ez a Schági Mária ment férjhez Schrader Istvánhoz Losoncra. Schraderné unokanővére, Schulek Jánosné (Nyíregyháza) meglátogatta Schraderéket Losoncon. Tőle tudták meg: Schági János, a fivér özvegye, aki gyermektelen volt, férjhez ment Süveg Istvánhoz, de gyerek itt sem volt. Mivel a fivér, Schági János is meghalt, jog szerint minden a nővérére, a Losoncon élő Schrader Jánosnéra száll. Ebből kifolyólag „instálja” a „Tekintetes és Nagyságos Magistrátust”, hogy Süveg Istvánt a „Nemes Uraság Examenre” hívja be.

3. A nevek előfordulási alakjai: **Schagi Istvan (István), Ján Schagi, Schagi Anna, Süveg Istvan, Maria Schagi, Stephan Schrader, Schulek Jánoska (= né).**

Helységnevek: **Nyiregyház, (Nyieregyház), Lossoncz.**

4. **Terjedelme:** 15 darabból álló csomó. A losonci levél a 3. folion van. A pecsétetes címzés a lap külsején látható: A Nagyságos és Tekintetes, Nemes Magistrátusnak, alázattal... Levél Nyíregyházra. A levél és a címzés nyelve: cseh. A címzés körül kivehető a korabeli hajtogatás nyoma. A szöveg jól olvasható. A levél kelte: 1794. május 7. A névalírás alatt a „garbiar” (= tímár, cserző varga) szó olvasható.

5. V. A. 102/b 1794:11 34/114.

Árvák jegyzéke

1. Lajster Syirotski. (Árvák jegyzéke.)

2. **A 13. folio fordítása:** Árvák Lajstroma, amelyben Pénzösszegek, vagyis a Szülőktől Testamentumban olvashatók és meghagyottak, avagy olyanok, amelyeket Barátoktól öröklés és osztozkodás révén adódnak, továbbá olyanok, amelyek akár az Árvák Gyámjain keresztüliek; olyanok, melyek az itteni Nyíregyházi Gazdák által az adott Szerződéseknek megfelelően Kamatra szétosztatnak; vagy akár azok, amelyek Barátokon keresztül egyideig, egyformán az adott Szerződéseknek megfelelően maguknál tartatnak — a következő kimutatásban találtatnak; és pedig ebben az 1797. Esztendőben ez a Kimutatás kezdődik azért, mert az elmúlt Esztendőben írt Lajstromokban semmilyen hely már nincs, hogy a Kamatokat, avagy más emlékeztető dolgokat beírassák. Árvák Kurátorai avagy ahogy a Községben nevezik őket, mindkét Nemes Földesuraság általi Árvák Atyái, kirendelve vannak a mostani időben Regulyi Sándor és Piuko György.

A 14. folio fordítása:

Fábri Márton, 1790. Május 1.

Szülei után szolgálégény maradt, és semmi pénze nincs, vagyis	Rhft.	Kr.	Von. for.	Kr.
1. Balczar Jakab a Szerződés szerint			20	
2. Mattyas János Lépes			70	

799. Esztendő Február 9.

Mátyás János (hasonlóan) Tanyasi, ezt az Összeget 1790. július 8-án Kamatjával rendben kifizette Fábry Mártonnak a Bíró Úr jelenlétében

Bogár János

Egy összegben kifizette Balczár Jakab helyett fia Balczár csizmadia a 20. von. összeget a Kamatot így neki elengedte Fábry Márton (Bujti) György jelenlétében

1804. Esztendő Jan. 20.

(A kimutatás 1—2. sorszámú rovata az eredetiben át van húzva!)

Szülei után szolgálégény maradt, és semmi pénze nincs, vagyis	Rhft.	Kr.	Von. for.	Kr.
1. Mivel azonban ez a Balczár Jakab és Felesége Meghaltak, a pénzt (hogya) ki adja meg Fábrinak, nekünk nem ismeretes.				
2. Ez a Fábri Márton, azután, amikor a Csizmadia mesterséget kitanulta, a Kamatot maga, a tudtunk nélkül átvette.				
3. Amikor ez a Fábri vándorútra kelt, és Amikor majd hazatért, ő maga vette át a hitelezőktől a pénzt, azaz				
1. átvett a Lépestől Kamatot	—	—	7	
2. Hyz Páltól	—	—	20	
3. Ambusztól	—	—	10	

3. A 13. folion előforduló nevek: **Regulyi Sándor, Piuko György. A**

14. folion előforduló nevek: **Fabri Marton (Fabry, Fabry, Fabry Marton)** **Balczar Jakab (Balczár Jakub, Balcar), Mattyas Janos (Mátyás János), Bogár Janos, (Bujti) György, Hyz Pal, Ambusz.** Az 1—12. folio nem a jegyzék tulajdonképpeni eleje, mivel itt magyar nyelvű feljegyzéseket találunk az alábbi évekből: 1803, 1820, 1822, 1824, 1827, 1828, 1829.

4. Terjedelme: 223 folio. A 13. folion kezdődő cseh szöveg jól olvasható. Az egész viszonylag ép állapotban van, bőrkötésű, a közepe belül elvált. Hosszú, keskeny formájú csomó.

5. V. A. 102/e 1797:7 92/172.

(A kézirat eredeti ékezetait technikai okokból nem tudtuk alkalmazni. Szerkesztő megjegyzése.)